

تأثیر مدرنیته بر معماری بومی؛ با نگاهی کوتاه به روستاهای غرب ایران

مسعود رضایی^{۱*}، مریم داور^۲

۱. پژوهشگر دوره دکتری معماری

۲. کارشناس ارشد معماری

Memar_1983@yahoo.com

چکیده

قبل از شکل‌گیری مدرنیته در قرن هجدهم میلادی، جوامع غربی درگیر اندیشه‌ها و تفکرات دیگری به جز اندیشه «خردگرایی»، «عقلانیت» و «انسان‌محوری» بودند که امروزه به عنوان شعار مدرنیته از آن‌ها نام می‌برند. برهه زمانی این دگرگونی فکری برابر بوده با اوج معماری ریشه‌دار و اصیل ایرانی که سال‌ها پیش‌تر بر اساس خرد، عقلانیت و جایگاه والای بشری اقدام به خلق بناها می‌نموده‌اند. معماران ایرانی با شناسایی عوامل مختلف تأثیرگذار بر محل اسکان، زمینه‌های خلق معماری بومی خاص هر منطقه را به وجود آورده‌اند. معماری بومی که خود بر اساس عناصر گوناگونی از جمله فرهنگ، اقتصاد، معیشت و عوامل اقلیمی شکل گرفته و متفاوت با معماری منطقه‌ای دیگر می‌باشد. تنوع سیمای روستاها و شهرها مختلف کشور گواه این امر است که تفاوت‌های موجود بر اساس تجربه و دانش بومی شکل گرفته است. مدرنیته به طور اساسی از گذشته گسسته است، بدین معنا که نهادهای اجتماعی مدرن، از برخی جهات، ویژگی‌های بی‌همتایی دارند که آنها را از سامان‌های سنتی متمایز می‌کند. با ورود مدرنیته به علوم مختلف اجتماعی و کاربردی زمینه‌های دگرگونی در کشورهای در حال توسعه از سال‌ها پیش نمایان شده است. مقوله معماری بومی نیز از این قاعده مستثنی نبوده، به گونه‌ای که فرهنگ، اصالت و هویت خود را فراموش کرده و با جایگزین کردن اندیشه‌ها و شیوه‌های معماری مدرن، مسبب تغییرات گسترده‌ای در شکل معماری روستاها و شهرها شده است. با بررسی‌های میدانی صورت گرفته بر روی معماری بومی روستاهای غرب کشور آن‌چه مشهود است گویای این واقعیت است که با داشتن منطق و دلایل خاص در زمینه شکل، نحوه استقرار، پلان، استفاده از مصالح محلی و... در احداث بناهای بومی، معماری محلی این منطقه در عصر حاضر دچار از هم گسیختگی شده و بناهای مسکونی جدید بدون کوچک‌ترین تفاوتی با بناهای موجود در شهرها و روستاهای دیگر نقاط کشور خلق شده و برآورده کننده نیازهای ساکنینش نیز نمی‌باشند، زیرا معماری روستایی نیازمند فضاهایی در جهت و هم‌سویی با شغل و نحوه معیشت ساکنینش می‌باشد. با این وجود اهالی روستاها این نقص را پذیرفته و بدون کوچک‌ترین اعتراضی با تغییر در شیوه زندگی خود در صدد همراهی با سیل مدرنیته و بهره‌برداری از تکنولوژی‌های عصر جدید هستند.

واژگان کلیدی: مدرنیته، بومی‌مداری، سنت، معماری بومی، غرب ایران

مقدمه

حقیقت و روح عصر جدید مدرنیته است و تحقق آن مبتنی بر تأسیس مبانی مدرن در تفکر بشر، که خواه ناخواه زندگی انسان امروزه و همه آرایه‌های آن را متأثر می‌کند. مدرنیته تغییر نسبت به سنت است، تغییری که در روند آن، جامعه دچار تحولی بنیادین در نگرش مبنایی با جهان بینی حاکم بر خود می‌شود و شیرازه آن فرو می‌پاشد، و آن تحول بنیادین به تدریج لایه‌های ظاهری جامعه را در بر می‌گیرد و دست آخر، از آن لایه‌ها هم حذف می‌شود و جامعه سنتی تبدیل به جامعه مدرن می‌شود (قسیمی، ۱۳۹۲، ۶۹).